

Möte med Theory Committee

Nils Ahlberg

Årets möte med ICOMOS International Scientific Committee on Theory and Philosophy of Conservation and Restoration, den 8–10 maj, hade temat *Heritage Trends in the Mirror of Social change, Conservation Reality – 50 Years after Venice Charter*. Bakom detta ligger ett initiativ att uppmärksamma och öka medvetenheten om Stalin-tidens och efterkrigstidens kulturarv i det forna östblocket och hur vi hanterar detta idag.

Venice Charter och ICOMOS olika doktrinära texter har alltid varit centrala i kommitténs arbete. På senare år har stadsutvecklingen med Vienna Memorandum och Unescos Recommendation on the Historic Urban Landscape varit i fokus och alla tre fanns också med i årets diskussioner, liksom många andra doktrinära dokument.

Om Venice Charter fokuserade på det fysiska kulturarvet, materialfrågor och konkret byggnadsvård har utvecklingen sedan gått mot en allt bredare kulturarvssyn, med det immateriella kulturarvet, sociala frågor, de stora miljösammanhangen ... Ingen vill förneka värdet i detta, men samtidigt påtalades faran i att de nya aspekterna blir mer generella och vaga. Det är bra att få nya ingångar i samhällsutvecklingen och en bredare förståelse, men för den skull får inte det som är kärnan i verksamheten glömmas bort.

Wilfried Lipp från Österrike menade att Venice Charter fått en allt svagare ställning och att kopplingen till den fysiska miljön försvagas. Han hävdar också att Venice Charter delvis har misstolkats. Det gäller främst artikel 9, där det sägs att ”Vid en rekonstruktion av hypotetisk karaktär måste varje kompletteringsarbete, som bedöms outhärligt av estetiska eller tekniska skäl, urskilja sig från det arkitektoniska förslaget och bära vår tids prägel.” Detta har många gånger uppfattats som att alla ersättningsdelar ska särskilja sig, även när vi har full kunskap om hur originalet såg ut.

Jukka Jokilehto, tidigare på ICCROM, påpekade i sitt anförande bland annat problemet med texter på olika språk, att den engelska översättningen av Venice Charter inte lyckas fånga in den franska originaltexten. Han underströk betydelsen av Venice Charter som roten i ett helt träd av senare dokument.

Willem Derde, från Ename Center for Public Archaeology and Heritage Presentation i Belgien, presenterade en kritisk granskning av Recommendation on the Historic Urban Landscape och ifrågasatte om den verkligen är vad vi behöver. Den bryter kopplingen mellan det immateriella värdet och de materiella objekten och leder till att vi ska ta hand om allt. Det blir att handla om symbolisk betydelse och mycket abstrakta värden.

Mötet ägde denna gång rum i Riga – kulturhuvudstad 2014 – och det ingick också några inledande föreläsningar om stadens historia, dess jugendarkitektur och diskussionen om den framtida utvecklingen, liksom ett par kortare stadsvandringar och en busstur till olika bostadsområden från efterkrigstiden. Stalintidens klassicism har en tydlig karaktär. Den påföljande Chrusjtjovepokens omfattande elementbyggande är mer utslätad och har sämre teknisk kvalitet. Chrusjtjov hade en uttalat negativ inställning till kulturarvet, särskilt palats, herrgårdar och kyrkor, och under hans tid förstördes en mängd äldre byggnader.

Riga. På östra sidan av Daugava ska den traditionella stadssiluetten i världsarvet bibehållas. Foto: Nils Ahlberg

På västra sidan tillåts höghus och stora, spektakulära byggnader som det nya nationalbiblioteket. Foto: Nils Ahlberg

Världsarvet Riga med sin bufferzon är ett mycket stort område. Det omfattar hela den gamla stadskärnan med förstadsområden långt utanför de gamla befästningarna på östra sidan av Daugava. Här ingår också en omfattande jugendbebyggelse och en stor del äldre trähus. Denna del av staden är fredad från höghus och stora exploateringar. Men mitt emot, på västra sidan floden, har planer lagts fram på höghusområden och stora, spektakulära byggnader. Från politiskt håll ses detta som ett sätt att ta upp tävlan med de nordiska huvudstäderna. Den ekonomiska krisen gör dock att planerna ligger still och de är hårt kritiserade.

Konferensen öppnades av kulturministern och ordföranden i Lettlands Unescokommision. För arrangemangen stod Ojars Sparitis, president för Latvian Academy of Science. Andra samarbetspartners var Latvian Academy of Arts, Latvian Architects Society, ICOMOS nationalkommitté förstås, riksantikvarieämbetet och staden Riga med flera. Wilfried Lipp omvaldes som ordförande och Boguslaw Szmygin från Polen som sekreterare. Jag själv blev invald som ny medlem av kommittén.